

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 130 stemmer; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Der er i udvalgets betænkning over denne og den foregående sag gjort indstilling om, at udvalget vedbliver at bestå indtil samlingens slutning. Hvis ingen udtaler sig herimod, vil jeg betragte dette som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om „Ungdommens uddannelsesfond“s forvaltning og virksomhed.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 57) findes i tidenden sp. 1424, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 325).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Knud Nielsen: Som det fremgår af den betænkning, udvalget har afgivet, kan socialdemokratiet tiltræde det af undervisningsministeren stillede ændringsforslag om at udvide beløbsrammen med 20 mill. kr. Ifølge forslaget skal disse 20 millioner fordeles med 12 millioner til studerende ved offentligt anerkendte læreanstalter og fagskoler, 3 millioner til gymnasielever m. fl., 2,5 millioner til elever i 8., 9. og 10. klasserne og i realafdelingerne og 2,5 millioner til lærlinge.

Vi bad i udvalget om at få oplyst af ministeren, efter hvilke kriterier fordelingen var sket. Af ministerens svar fremgik helt klart, at fordelingen var baseret på et skøn. Ansvar for et sådant skøn, som muligvis er et fejlskøn, må naturligvis helt og holdent være ministerens. Vi havde regnet med at se et holdbart materiale som grundlag for fordelingen, men for ikke at forsinke lovforslagets vedtagelse, vil mit parti med det her nævnte forbehold give det sin tilslutning.

Knud Bro: Naturligvis hviler en sådan fordeling på et skøn. Jeg skal blot for en ordens skyld gøre opmærksom på, at der ikke foreligger noget ændringsforslag til den foreslåede fordeling, og at der altså ikke er tale om, at man har stillet et forslag, som eventuelt skulle være bedre, til en bedre fordeling.

Enggaard: Venstre kan tiltræde det ændringsforslag, som undervisningsministeren har stillet i forbindelse med udvalgsbehandlingen af forslaget. Vi finder, der her sker en rimelig forøgelse af beløbene for en række af de grupper vedkommende, hvor man i særlig grad har haft behov for at udvide kvotaerne. Vi ser frem til, at man til næste år på baggrund af von Eyben-udvalgets betænkning er i stand til på et særdeles velfunderet grundlag af foretage en egentlig revision af lovgivningen.

Niels Helveg Petersen: Om fordelingen af de 20 millioner skal jeg blot sige, at det dog er noget af en trøst, at socialdemokratiet og SF ikke har fundet anledning til at præcisere, i hvilken retning det kunne tænkes, at skønnet var forkert. Det er et skøn, og som sådant opfatter jeg det også, men ud fra, hvad vi har kunnet skønne, er skønnet rimeligt.

Lad mig så sige, at udvalget har gjort nogle bemærkninger om det videre arbejde med denne lovgivning. Der findes i betænkningen nogle bemærkninger, der viser udvalgets ønske om og forventning om, at arbejdet i von Eyben-udvalget fremskyndes, således at en ny lovgivning, en gennemgribende revision af loven om ungdommens uddannelsesfond, kan gennemføres i næste folketingsår. Jeg håber, det vil kunne lade sig gøre.

Morten Lange: Den væsentlige ændring, der er sket med dette lovforslag, siden vi så det her ved første behandling, er, at undervisningsministeren har gjort alvor af at sætte nogle penge på loven, og det er jo godt. Det er naturligvis sket på et meget svagt grundlag, har vi forstået på, hvad der har været nævnt her, og det er ganske klart, at man fra socialistisk folkepartis side ikke har kunnet have nogen som helst mulighed for at bedømme, om ministerens skøn var rimeligt eller skønt, eller hvad nu sådan et skøn kan være. Hvis jeg endelig skal sige noget om fordelingen, skulle det blot være det, at det er et indtryk, jeg deler med ministeren, at den lidt kræftigere tildeling til lærlinge og skoleelever formodentlig er en rimelig ting, så så meget kan jeg altså sige til støtte for skønnet. Men på den anden side: 20 millioner er en del penge, og det havde jo nok været betryggende, om ministeren over for udvalget havde været i stand til at møde frem med lidt argumenter for sit skøn.

Jeg skal i øvrigt bemærke, at under lidt mere sædvanlige omstændigheder havde det været mig en kær pligt at fremsætte et forslag om, at de ekstra 20 millioner skulle bevilges som legater og ikke som lån. Det har jeg gjort nogle gange i dette ting, bl. a. fordi jeg mener, at det er den rigtige form. Jeg har ikke gjort det denne gang, ganske præcist fordi vi står over for en, håber jeg, umiddelbart forestående totalrevision af loven, og jeg syntes derfor, at det var rimeligt at udskyde mere principielle beslutninger, til forslag om denne revision endelig måtte foreligge.

Men jeg vil lægge til, at det bekymrer mig i stigende grad med den ganske betydelige studiegæld, som de studerende i disse år akkumulerer. For nok er det kun halvdelen af ungdommens uddannelsesfond, men dertil kommer jo ret store beløb som statsgaranterede lån, og jeg er ikke i tvivl om, at de samlede gældsposter, som vore studerende og vore unge under uddannelse i øjeblikket oparbejder, er alt for store.

Jeg håber, at vi meget snart får materiale til en tilbundsående revision, hvor vi kan få en ny principdebat, som jeg håber ender med en bedre løsning.

Jeg ville være meget glad, hvis ministeren over for folketinget ville benytte denne lejlighed til at sætte lidt terminer på. Vi har

jo prøvet at presse ministeren så hårdt, vi kunne i udvalget, for at sikre os, at et nyt lovforslag kunne foreligge ved næste folketingsårs begyndelse, og jeg forstår, at ministeren klemmer sig lidt ved det. Men lidt ekstra brug af ferien håber jeg vil være gavnligt, og jeg håber, det vil føre til det resultat, at vi kan få denne meget tiltrængte sag bragt frem på et meget tidligt tidspunkt i næste folketingsår.

Det er jo et i øjeblikket særdeles vitalt område, vi her behandler, og derfor er det en opgave, som er vital for alle, der har med den højere uddannelse og med uddannelse i det hele taget at gøre, at de er klar over, at det er et område, hvor der er mange der ikke kan forstå, hvor langsomt en række ting går. Det er meget muligt, at det er disse udmærkede menneskers skyld, at de ikke kan forstå det, men jeg synes nu, der er meget, der tyder på, at tingene også kan gå hurtigere, og jeg har den opfattelse og vil videregive det til ministeren, at betingelsen for, at vi får en harmonisk udvikling inden for det danske uddannelsessystem, er også, at ministerier og andre instanser vænner sig til, at når hånd de har lagt på ploven, så pløjer de.

Hanne Reintoft: Der har i den sidste tid været talt en hel del om betimeligheden af demonstrationer, selv om alle må indrømme, at alle har ret til at demonstrere; bare hævdes det især fra regeringsside og borgerlig side, at det skal foregå meget, meget pænt. Samtidig har vi også i den sidste tid set mange unge energisk prøve at gøre opmærksom på, at de bl. a. har store økonomiske vanskeligheder, når de skal uddanne sig. Under disse protester har der siddet et udvalg, der skulle revidere den gældende lov om hjælp til unge under uddannelse, og dette udvalg har tilsyneladende overhovedet ikke lagt mærke til protesterne, og at de unge har bedt om hjælp. Måske kan vi ikke undre os så meget over, at nogle unge mister troen på, at man er interesseret i at høre på deres protester, i hvert fald så længe de er pæne.

Ungdom under uddannelse kan jo meget let i vort samfund blive en særdeles udsat gruppe. I betænkningen har man været inde på, at netop studenterne er overladt til den del af boligmarkedet, hvor der er særdeles

[Hanne Reintoft.]

rige muligheder for ukontrolleret at tage overpris og udnytte den bestående bolignød. Studenterne har selv påpeget, at hele prisudviklingen udhuler uddannelsesfondens hjælp i meget hurtigere tempo, end forhøjelsen af beløbene afbøder. Med de maksimumsbeløb, der er afsat, ved vi, at man kun kan leve, hvis man får støtte af andre mennesker, det være sig forældre, en arbejdende ægtefælle el. lign. Studerende, der har været henvist til erhvervsarbejde, rammes næsten førend andre af arbejdsløshedsperioder. Studenternes arbejdsanvisning har haft meget svært ved at skaffe arbejdspladser til de erhvervssøgende studenter; i perioder har det været helt umuligt. Studerende er ikke som andre befolkningsgrupper dækket af forsorgslovens muligheder, idet de ikke ved pludselig indkomstbortfald kan henvende sig om offentlig hjælp. De skal i så fald først forsøges anbragt i arbejde, en lang procedure, der går ud over studierne.

Alt dette er absolut ikke nyheder, og det er heller ikke nogen nyhed, at de studerendes gruppe her må tages i bredest mulig betydning og omfatte skolesøgende grupper, lærlinge osv. Det beløb, der yderligere er afsat til at støtte disse grupper, er meget lille, og man kan ikke gøre sig nogen illusioner om, at det skulle forrykke den skæve balance, der i meget høj grad præger udvælgelsen til samfundets uddannelser.

Endelig er det som nævnt ikke svært at drage sammenligning mellem dette lovforslag og de tanker og ideer, der er fremme i uddannelsesverdenen. Ved næsten alle uddannelser er de unge ved at samle sig sammen til krav om en regulær uddannelsesløn. Der er mange forslag fremme, og debatten er livlig. Det må ligge nogenlunde klart, at det er ved at blive et velformuleret krav at få ordentlige studieforhold og ordentlig økonomi under studierne. Man ser også lande med så fornuftige og fremskridtsvenlige ledelser, at man prøver at få en meningsudveksling i gang og imødekomme fornuftige krav fra den uddannelsessøgende ungdom. Til gengæld ser vi også lande, hvor den mest udtalte reaktion er en vis forargelse og så en køren videre i gamle baner.

Den meget beskedne af stigende omkostninger betingede forøgelse af ungdommens

uddannelsesfond i stedet for indledning af et virkeligt forsøg på at løse problemerne om de studerendes økonomiske forhold placerer unægtelig Danmark blandt de lidet progressive lande også i denne forbindelse. Selvfølgelig kan vi gå ind for selv de mest beskedne forbedringer, men vi vurderer det som en meget ringe politisk løsning på et meget brændende problem, og jeg tror, den studerende ungdom vil gøre det samme.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg vil gerne takke udvalget for den enstemmige tilslutning til gennemførelsen af denne udskydelse af revisionen af loven om ungdommens uddannelsesfond og det ændringsforslag, der bevirker, at 20 mill. kr. for indeværende finansår føjes til ungdommens uddannelsesfonds midler.

Der er af hr. Knud Nielsen og hr. Morten Lange gjort nogle bemærkninger om det skøn, som ligger til grund herfor. Jeg skal ganske kort oplyse, som det er gjort over for udvalget, at da merværdiafgiften forhøjedes med $2\frac{1}{2}$ pct., fandt vi det rimeligt, at der blev givet en kompensation herfor, og at der i forbindelse dermed blev taget et vist hensyn til, at værelsesudgiften havde været stærkt stigende. Det var baggrunden for, at der afsattes 12 mill. kr. til de unge under de videregående uddannelser og 8 mill. kr. til de 3 grupper, gymnasiaster, 8., 9. og 10. klasser og realklasser samt lærlinge — en forholdsvis stor andel af de 20 mill. kr. på dette område, hvor vi skønnede, at behovet var stærkest — og når man nu siger, at ansvaret for dette skøn er mit, tager jeg gerne dette ansvar på mig. Jeg gør opmærksom på, at det i procent betyder, at gymnasieungdommens andel af ungdommens uddannelsesfonds midler forhøjes med 30 pct., at midlerne til de unge i 8., 9. og 10. klasse forhøjes med 30 pct., og at beløbet til lærlinge forhøjes med 60 pct. Det skal jeg gerne tage ansvaret for.

Hr. Morten Lange sagde i forbindelse med det arbejde, der gøres i von Eyben-udvalget om revision af ungdommens uddannelsesfond, at han håbede, at når man havde lagt hånd på ploven, så pløjede man også. Jeg kan forsikre om, at der pløjes, og at der gøres en ekstra indsats for, at dette arbejde kan blive færdigt. Hr. Morten Lange ville gerne have en termin for, hvornår forslag

[Undervisningsministeren.]

om ungdommens uddannelsesfonds revision kunne komme. Jeg er ikke i stand til at sætte en sådan termin, men jeg håber og regner med, at lovforslaget kan komme i næste folketingsår. Arbejdet i von Eyben-udvalget skulle være færdigt i løbet af sommeren, og derefter har vi grundlaget for at kunne begynde den egentlige revision af ungdommens uddannelsesfond.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets tekst og ændringsforslaget om indsættelse af en ny § 2 efter teksten (der derefter bliver § 1) vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om Danmarks lærerhøjskole.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 58) findes i tidenden sp. 1434, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 273).

Der var ikke stillet ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af Arne Christiansen, Foged, Niels Jørgen Nielsen og Kristen Østergaard:

I den foreslåede affattelse af § 1, stk. 3, i lov om Danmarks lærerhøjskole ændres „Skive“ til: „Herning“.

Bemærkninger.

Som begrundelse for forslaget kan bl. a. henvises til de argumenter, der af rektor for Danmarks lærerhøjskole er fremført i

dennes indstilling af 8. september 1967, der er optrykt som bilag til lovforslaget.

Forslagsstillerne finder ligesom lærerhøjskolens rektor, at afdelingen i det nordvestlige Jylland bør placeres i Herning, hvor den vil få de bedste udviklingsmuligheder.

Lovforslagets tekst, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Svend Haugaard: Udvalget er enig i de foreslåede placeringer af lærerhøjskoleafdelingerne med én undtagelse, nemlig Skive. På det område har to medlemmer taget forbehold. Men de øvrige 15 indstiller, at lovforslaget vedtages uændret, og må afvise det stillede ændringsforslag, som de anbefaler at stemme imod.

Lembourn: Den konservative folketingsgruppe kan med et meget stort flertal acceptere lovforslaget i den form, hvori det er fremsat, men der er enkelte, der vil stemme for det ændringsforslag, som er stillet af hr. Arne Christiansen m. fl., og dertil hører også jeg. Jeg vil gerne her ganske kort argumentere hvorfor.

Et af argumenterne for at anbringe afdelingen i Skive er, at når man opretter en afdeling i Haderslev, vil lærergrundlaget pr. afdeling i Sydjylland blive mindre, fordi det bliver delt op på 2 afdelinger, nemlig Haderslev og Esbjerg, og derfor må man rykke det område nordpå, hvorfra der skal hentes elever. Da man imidlertid ikke kan dirigere lærerne andre steder hen end den afdeling, hvortil de selv ønsker at tage, tror jeg ikke, det har nogen reel virkning; det betyder blot, at der bliver et mindre lærergrundlag pr. afdeling henholdsvis i Haderslev og Esbjerg, og de, der ønsker at tage til Herning, hvis afdelingen var der, ville stadig gøre det.

Det har også været anført som et argument, at man skulle tage et særligt hensyn til de lærere, som bor i den nordligste del af landet, i Thisted amt i den yderste ring; de vil få en særlig lang transport, hvis afdelingen kommer til at ligge i Herning i stedet for i Skive. Det er jo rigtigt, men så er spørgsmålet altså, om man skal tage det hensyn til en mindre gruppe.